

Coronafeirws: grwpiau sy'n agored i niwed yn feddygol ac yn wynebu risg uwch

Cyngor i staff sy'n agored i niwed yn feddygol - boed hynny'n glinigol eithriadol o agored i niwed (CEV) neu'n glinigol agored i niwed (CV) - a grwpiau risg uwch

Argyfwng Coronafeirws
Cyngor Gweithle

Mae'r cyngor hwn ar y cyd rhwng undebau ar gyfer staff sy'n gweithio mewn ysgolion a cholegau a sy'n agored i niwed yn feddygol neu sydd fel arall mewn mwy o berygl o Covid-19, neu sy'n byw gyda phobl o'r fath neu'n gofalu amdanynt, ac i'w cyflogwyr.

Y sefyllfa ar ddechrau blwyddyn academaidd 2021/22

Er y bydd y rhan fwyaf o staff ysgolion a cholegau bellach yn cael eu hamddiffyn yn erbyn Covid-19 gan frechu dwbl, mae cyfraddau heintio yn parhau'n uchel, ac nid yw brechlynnau'n diogelu rhag Covid-19 a'i effeithiau gwael. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru wedi dileu'r angen am y rhan fwyaf o fesurau lliniaru mewn ysgolion ac mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn dal heb eu brechu.

I gael manylion "Fframwaith Penderfyniadau Rheoli Heintiau COVID-19 Lleol ar gyfer ysgolion o hydref 2021", a fydd yn cael ei weithredu'n llawn ym mhob ysgol a lleoliad erbyn 20 Medi, gweler: <https://llyw.cymru/fframwaith-penderfyniadau-rheoli-heintiau-covid-19-lleol-ar-gyfer-ysgolion-o-hydref-2021-html>

Yn ddealladwy, bydd gan y staff hynny sydd mewn mwy o berygl o ganlyniadau andwyol, os byddant yn contractio'r feirws, bryderon; a bydd angen i gyflogwyr, fel o'r blaen, barhau i ystyried ac asesu'r risgiau iddynt fel unigolion a'r mesurau diogelwch y dylid eu mabwysiadu.

Yn benodol, er bod cyngor cysgodi Llywodraeth Cymru i'r [rhai sy'n hynod fregus yn glinigol](#) wedi dod i ben, mae cyngor cyfredol Llywodraeth Cymru ar fesurau unigol y dylai'r rhai sy'n CEV eu cymryd i amddiffyn eu hunain yn canolbwyntio ar faterion fel cyfyngu cysylltiadau agos, yn enwedig lle mae cyfraddau Covid -19 yn uchel yn y gymuned, cwrdd â phobl mewn ardaloedd sydd wedi'u hawyru'n dda, a'r defnydd o orchuddion wyneb gan eraill. Gellir mabwysiadu'r egwyddorion hyn hefyd yng ngweithleoedd y gweithwyr hynny heb darfu ar waith nac addysg eraill.

Pwysigrwydd asesiadau risg unigol

Mae cyfraith iechyd a diogelwch yn parhau i fynnu bod cyflogwyr yn dangos bod amgylchedd gwaith diogel ar waith trwy gynnal asesiadau risg, rhoi mesurau rheoli cymesur ar waith a'u cadw dan adolygiad.

Mae hyn yn cynnwys asesu'r amgylchiadau unigol ar gyfer gweithwyr y gwyddys eu bod mewn mwy o risg o gontractio Covid-19. Mae'r amgylchiadau hyn yn cynnwys cyflyrau iechyd yr unigolyn ei hun ac

unrhyw ffactorau sy'n eu rhoi mewn risg uwch am resymau eraill. Mae'r graddau y mae unigolion mewn perygl yn cael eu heffeithio gan eu hiechyd sylfaenol a chan eu hoedran, ethnigrwydd, rhyw, anabledd a beichiogrwydd. Dylai asesiadau risg ystyried amgylchiadau personol a chartref (er enghraifft gall aelod o staff fyw gyda rhywun sy'n CEV), mynychder lleol Covid-19 a, lle bo angen, cyngor meddygol.

Lle mae pryderon nad yw asesiad risg yn mynd i'r afael yn ddigonol â ffactorau risg unigol, dylai staff geisio datrys y mater trwy siarad â'u cyflogwr a'u cynrychiolydd undeb a lle bo angen, gofyn am gyngor gan eu meddyg teulu.

Cyngor ar y cyd yr Undeb ar gyfer staff a ddiffinnir fel rhai sy'n hynod fregus yn glinigol (CEV) gan gynnwys y rhai na allant gael eu brechu am resymau meddygol

1. Dylid cynnal asesiadau risg unigol bob amser - a'u hadolygu lle cawsant eu cynnal o'r blaen - ar gyfer staff a ddiffiniwyd fel cleifion sy'n hynod fregus yn glinigol (CEV) neu'n methu â chael eu brechu am resymau meddygol.
2. Dylid ystyried mesurau lliniaru risg ychwanegol priodol sy'n benodol i'r unigolyn, gan gynnwys gweithio gartref, gweithredu pellter cymdeithasol ychwanegol, PPE ychwanegol fel masgiau gradd FFP2 neu FFP3, a lleoliadau gweithio mwy diogel ac wedi'u hawyru'n well yn y gweithle.
3. Ymhlith y cwestiynau allweddol y dylid rhoi sylw iddynt fel rhan o'r broses hon ar gyfer staff o'r fath mae:
  - A ellir addasu trefniadau gweithio fel eu bod wedi'u lleoli mewn lleoliadau lle mae'r risg yn is, er enghraifft oherwydd ei bod yn haws cynnal pellter cymdeithasol?
  - A fyddant yn cael yr ystafelloedd dosbarth sy'n cael eu hawyru orau neu ardaloedd gwaith eraill?
  - A fydd monitorau CO2 ar gael fel y gellir gwirio lefelau awyru yn ystod y dydd?
  - A fydd y grwpiau o fyfyrwyr y maent yn gweithio gyda hwy yn cael eu cadw mor gyson â phosibl, gan gynnwys mewn perthynas â symud staff, i leihau maint eu cyswllt a myfyrwyr?
  - A fydd masgiau wyneb FFP2 / FFP3, sy'n amddiffyn y gwisgwr yn ogystal ag eraill, yn cael eu darparu iddynt?
  - A fydd myfyrwyr yn B7 ac uwch sydd mewn cysylltiad agos â nhw mewn ystafell ddosbarth, neu mewn lleoliadau eraill, yn cael eu hannog i wisgo gorchudd wyneb os yw hynny'n gwneud i'r aelod staff deimlo'n fwy tawel a chyfforddus?
  - Sut yr eir i'r afael ag unrhyw bryderon sydd ganddynt mewn perthynas â gweithio'n agos gyda staff nad ydynt efallai wedi cael eu brechu?
  - A fydd yr ysgol yn annog yr holl staff a myfyrwyr uwchradd i gynnal profion llif ochrol ddwywaith yr wythnos i ddarparu isafswm o sicrwydd, profion llif ochrol dyddiol (ar gyfer staff a myfyrwyr) pan fydd rhywun yn eu dosbarth yn profi profion positif, a PCR pan fydd rhywun yn eu profion cartref neu brofion cyswllt agos eraill yn positif?

4. Dylai'r asesiad risg fod yn destun ymgynghori rhwng yr aelod staff a'r rheolwyr. Dylai'r aelod o staff hefyd ymgynghori'n rheolaidd â'u meddyg teulu neu ymgynghorydd ynghylch mesurau i'w cadw'n ddiogel wrth weithio. Mae'r sefyllfa'n ddeinamig a gall cyngor meddygol newid yn ôl mynychder lleol y firws.

Covid Hir

Yng Nghymru, rydym wedi cytuno gyda'r WLGA brotocol ar Covid Hir. Mae hyn yn golygu na fydd unrhyw un sydd wedi cael diagnosis meddygol o Long Covid yn destun gweithdrefnau disgyblu absenoldeb salwch 'normal'. Cytunwyd ar hyn gyda'r holl awdurdodau lleol yng Nghymru. Cysylltwch â'ch Ysgrifennydd Dosbarth Lleol os bydd angen unrhyw gefnogaeth arnoch gyda hyn.

Cyngor ar y cyd yr Undeb ar gyfer staff a ddiffinnir fel rhai sy'n agored i niwed yn glinigol ac eraill sydd â risg sylweddol uwch

Dylid cynnig asesiadau risg unigol hefyd i staff eraill a ddiffiniwyd yn flaenorol fel rhai sy'n agored i niwed yn glinigol neu sydd â nodweddion sy'n eu rhoi mewn risg sylweddol uwch, megis ethnigrwydd, anabledd, bod yn wrywaidd a bod yn 60 oed neu'n hŷn, ac i unrhyw staff sy'n poeni am aelodau bregus o'r teulu. . Dylai asesiadau o'r fath ystyried yr un math o fesurau diogelwch ychwanegol ag uchod. Dylid darparu PPE priodol ar gyfer unrhyw staff yn y gweithle sydd â risg sylweddol uwch.

Cyngor ar y cyd yr Undeb ar gyfer staff beichiog

Dylai'r holl [gyngor addysg](#), a grynhoir yn y ddau baragraff a ganlyn, gan Lywodraeth y DU, Coleg Brenhinol y Bydwagedd, Coleg Brenhinol yr Obstetregwyr a'r Gynaecolegwyr a'r Weithrediaeth Iechyd a Diogelwch, gael ei ddilyn gan bob cyflogwr addysg. Mae'r canllaw hwn hefyd yn berthnasol i Gymru.

Rhaid i'r staff hynny sy'n llai na 28 wythnos 'yn feichiog heb unrhyw gyflyrau iechyd sylfaenol sy'n eu rhoi mewn mwy o berygl o salwch difrifol gan Covid 19 gael asesiad risg yn y gweithle mewn ymgynghoriad â'u cyflogwr a'u tîm iechyd galwedigaethol. Dim ond os yw'r asesiad risg yn cynghori ei bod yn ddiogel gwneud hynny y dylent barhau i weithio, sy'n golygu y dylai'r cyflogwr ddileu neu liniaru unrhyw risgiau. Os na all cyflogwyr wneud hyn, dylid cynnig gwaith amgen neu drefniadau gweithio addas i staff beichiog (gan gynnwys gweithio gartref), neu gael eu hatal yn feddygol ar gyflog arferol.

Ar gyfer y staff hynny sy'n 28 wythnos yn feichiog a thu hwnt neu sydd â chyflyrau iechyd sylfaenol sy'n eu rhoi mewn mwy o berygl o salwch difrifol o Covid-19, mae angen dull mwy rhagofalus oherwydd risg uwch o fynd yn ddifrifol wael ac o gyn-dymor genedigaeth os yw COVID-19 wedi'i gontractio. Mae'r canllawiau'n nodi y gallai hyn olygu bod angen gweithio'n hyblyg o gartref mewn swyddogaeth wahanol i lawer o weithwyr. Gofynnir i gyflogwyr gefnogi gweithio gartref a lle nad yw

addasiadau i rolau yn bosibl gweithio gartref, dylid atal menywod beichiog yn feddygol ar absenoldeb â thâl.

Ar gyfer y staff hynny sy'n 28 wythnos yn feichiog a thu hwnt neu sydd â chyflyrau iechyd sylfaenol sy'n eu rhoi mewn mwy o berygl o salwch difrifol o Covid-19, mae angen dull mwy rhagofalus oherwydd risg uwch o fynd yn ddifrifol wael ac o gyn-dymor genedigaeth os yw COVID-19 wedi'i contractio. Mae'r canllawiau'n nodi y gallai hyn olygu bod angen gweithio'n hyblyg o gartref mewn swyddogaeth wahanol i lawer o weithwyr. Gofynnir i gyflogwyr gefnogi gweithio gartref a lle nad yw addasiadau i rolau yn bosibl gweithio gartref, dylid atal menywod beichiog yn feddygol ar absenoldeb â thâl.

Cyngor yr 'undebau ar y cyd' felly yw y dylai asesiadau risg ar gyfer menywod beichiog yn y trydydd tymor ddilyn yr un dull ag a nodwyd uchod ar gyfer staff a ddiffinnir fel CEV. Rydym hefyd yn cyngori y dylai pob merch feichiog sy'n gweithio gartref neu sydd wedi'i gwahardd yn feddygol ar sail mamolaeth ysgrifennu at eu cyflogwr i gadarnhau eu bod yn bwriadu i'w habsenoldeb mamolaeth ddechrau yn yr Wythnos Disgwyliedig o eni plant (EWC).

Cysylltu â'ch undeb

Gellir dod o hyd i fanylion ar sut i gysylltu ag undebau yn lleol [yma](#) ar gyfer aelodau NEU Cymru; [yma](#) ar gyfer aelodau UNSAIN; [yma](#) ac [yma](#) ar gyfer aelodau GMB; ac [yma](#) i aelodau Unite.

Cyngor pellach

Gall aelodau NEU ddarllen y [cyngor hwn](#) ar geisio cefnogaeth gydag iechyd meddwl a lles. Gall aelodau UNSAIN ofyn am gyngor a chefnogaeth gyfrinachol gan elusen les yr undeb, [There for You](#). Gellir dod o hyd i ganllawiau GMB [yma](#).

Gellir dod o hyd i gyngor UNSAIN penodol a llawnach [yma](#) ar gyfer ysgolion a staff blynyddoedd cynnar ac [yma](#) ar gyfer staff colegau. Gellir dod o hyd i ganllawiau GMB [yma](#). Mae arweiniad Unite [yma](#). Gellir dod o hyd i gyngor NEU i aelodau yn gyffredinol [yma](#) ac mae ei gyngor ar gyfer staff cyflenwi i'w gael [yma](#).

Gellir gweld cefnogaeth Llywodraeth Cymru i iechyd meddwl i'r gweithlu addysg [yma](#).

**Cyd-Undebau
NEU, UNSAIN, GMB & UNITE**

Atodiad

Cysylltu â'ch cyflogwr

Defnyddiwch y llythyr yn ein templed isod i ysgrifennu at eich cyflogwr os oes angen.

Annwyl [rhowch enw]

Rwy'n ysgrifennu ynglŷn â'ch cynllunio ar gyfer lefelau staffio, eich asesiad risg ar gyfer staff, a'm swydd fy hun. Hoffwn dynnu eich sylw at y materion canlynol, yr hoffwn ichi eu hystyried wrth edrych ar argaeledd staff a fy rôl yn yr amgylchiadau presennol:

- mewnosodwch wybodaeth am eich sefyllfa bersonol fel y trafodwyd uchod.

Hoffwn ichi gytuno, o ystyried yr amgylchiadau hyn, y byddaf yn gallu gweithio gartref a chadarnhau imi mai dyna fydd yr achos. Os ydych yn cynnig ei gwneud yn ofynnol imi ddod i'r gweithle, byddwn yn ddiolchgar pe byddech yn rhoi gwybod imi'r rhesymau (gan gynnwys copi o'r asesiad risg ac, lle bo hynny'n briodol, yr asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb sy'n ymwneud â'm swydd) dros y cais hwnnw.

Gyda dymuniadau gorau.

[Eich enw]